

Afete Dirençli Kentler İçin Kentsel Yönetişimin Önemi: Türkiye’deki Yasal Mevzuatın Sendai Çerçevesine Göre Değerlendirilmesi

The Importance of Urban Governance for Disaster-Resilient Cities: An Evaluation of Turkey's Legal Framework in the Context of the Sendai Framework

ÖZET

Afet yönetişimi, kaotik bir ortamda çok paydaşlı bir organizasyonu gerektiren dinamik bir sistemdir. Dirençli kentler oluşturmak için kent plancılarının yasal, yönetsel ve hukuki altyapıyla uyum içinde çalışması önemlidir. Bu çalışmada, Türkiye’de afete dirençli kent planlama süreçlerini destekleyen 3194 Sayılı İmar Kanunu, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ve İl Afet Risk Azaltma Planları (İRAP), Birleşmiş Milletler Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi doğrultusunda incelenmiştir. İmar Kanunu’nun ilk dönemine kıyasla katılım ve iletişim yerine, yalnızca paydaş görüşü alma yaklaşımını benimsediği, afet riskine dair somut bir çerçeve sunmadığı belirlenmiştir. 2024 yılında güncellenen Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ise afet ve iklim değişikliği konularına vurgu yaparak, İRAP’ın mekânsal planlama süreçlerinde zorunlu bir değerlendirme unsuru olmasını sağlamıştır. İRAP’lar, uluslararası taahhütleri yerine getirme ve yerel dirençlilik oluşturma açısından değerli bir girişimdir. Ancak uygulamada, planlar arası dil birliğinin eksikliği, iletişim sorunları ve veri koordinasyonunda yetersizlikler dikkat çekmektedir. Türkiye’de, İRAP süreçlerinde şehir plancılarının yalnızca danışmanlık düzeyinde değil, yürütme, denetim ve onaylama süreçlerinde de aktif rol alması gerekmektedir. Ayrıca, tüm planlama süreçlerine resmi bir iletişim planlaması mekanizması eklenmesi önerilmektedir. Türkiye’nin afet sonrası yaşadığı kayıplar, yalnızca eyleme odaklanmanın yetersizliğini dramatik şekilde ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dirençlilik, Afet Yönetimi, Yönetişim, Şehir ve Bölge Planlama, Türkiye, Sendai Çerçevesi

ABSTRACT

Disaster governance requires a dynamic system capable of organizing multiple stakeholders in often chaotic environments. Developing resilient cities necessitates that urban planners work in coordination with legal, administrative, and regulatory frameworks. This study examines the 3194 Zoning Law, Spatial Plans Construction Regulation, and Provincial Disaster Risk Reduction Plans (IRAP) in Turkey within the context of the United Nations’ Sendai Framework for Disaster Risk Reduction. The Zoning Law, compared to its initial formulation, prioritizes stakeholder consultation over active participation and communication, offering only a general framework for disaster risk avoidance. In contrast, the 2024 update of the Spatial Plans Construction Regulation emphasizes disaster and climate change issues, mandating that IRAP be considered during spatial planning processes. IRAP serves as a valuable initiative for fulfilling international commitments and fostering local resilience. However, implementation challenges such as inconsistencies in communication, data sharing, and decision-making among plans highlight the need for improved coordination. In Turkey, urban planners must play an active role in not only consulting but also executing, supervising, and approving IRAP processes. Additionally, incorporating an official communication planning mechanism into all planning processes is essential. Repeated experiences of significant loss of life and property following disasters in various regions of Turkey underscore the inadequacy of focusing solely on action without robust coordination and planning frameworks.

Keywords: Urban Resilience, Disaster Management, Governance, City and Regional Planning, Turkey, Sendai Framework

GİRİŞ: KENTLER NİÇİN DİRENÇLİ OLMALI?

2010’lu yıllardan itibaren dünyada krizler çağına girildiği genel kabul görmektedir (Açıkalm, 2021; Akbulut & Özçevik, 2021). Antroposen Çağı olarak da adlandırılan içinde bulunduğumuz dönemde, artan nüfus, aşırı ve plansız kentleşme, ekonomik istikrarsızlar, kaynak kıtlığı, küresel iklim değişikliği, doğal afetler, savaşlar vb. olaylar önceki yüzyıllara göre kentlerin geleceğini artık daha ön görülemez hale getirmiştir (Moroni & Chiffi, 2022). Bu nedenle kent planlamanın doğasında olan, projeksiyon ile kestirim yaparak düzenli gelişen yerleşimler ve refah içerisinde bir toplum yaşamı sağlama amacının gerçekleştirilebilmesi için de artık farklı yaklaşım arayışları doğmaktadır. Dirençli kent doktrini tam da bu noktada devreye girmekte olup, kentlerin yaşadığı büyük olaylar, şoklar, afetler vb. sosyal, ekonomik veya fiziksel değişimler karşısında eski haline

Ayşe Akbulut Başar¹

How to Cite This Article
Akbulut Başar, A. (2025).
“Afete Dirençli Kentler İçin
Kentsel Yönetişimin Önemi:
Türkiye’deki Yasal
Mevzuatın Sendai
Çerçevesine Göre
Değerlendirilmesi”,
International Social Mentality
and Researcher Thinkers
Journal, (Issn:2630-631X)
11(1): 100-108. DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14751538>

Arrival: 21 November 2024
Published: 30 January 2025

Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

¹Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Niğde, Türkiye.

dönebilme, esneklik gösterebilme, zarar almadan hedeflerini yeniden gerçekleştirebilme kabiliyeti olarak tanımlanabilmektedir (UNISDR, 2009). Kentsel dirençlilik yaklaşımının ilk ortaya çıkışı ekolojik kaynaklı olup, bundan sonra geliştirilen yaklaşımlar ekolojik yapı ile etkileşimde olan diğer kentsel öğeler üzerine olmuştur (Pickett et al., 2004). Ancak zaman içerisinde teknik temelli bu yaklaşımların içerisine toplum ve yöneticilerin de dahil olması gerekliliği ortaya çıkmış, dirençliliğin sosyal boyutunun önemine vurgular artmıştır (Mahajan et al., 2022). Birleşmiş Milletler'in 2015-2030 hedefiyle hazırladığı Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi, krizler çağındaki yeni dünya düzeninde kentlerin nasıl daha dirençli olabileceğini tartışmaya açmış ve 4 ana başlığa dikkat çekmiştir (UNISDR, 2015). Bunlar: afet riskinin geniş kapsamlı biçimde anlaşılması, afet riskinin azaltılabilmesi için yatırım yapılması, daha güvenli yaşam alanları için yerleşimlerin gerekli ise yeniden inşası ve afet dirençliliği için risk yönetim süreçlerinin geliştirilmesi olarak sıralanabilmektedir (UNISDR, 2015).

Burada afet yönetimi için merkeze alınan konulardan birinin risk yönetim süreci geliştirilmesi gerekliliği olduğu görülmektedir. Kent planlama içeriği itibarıyla sosyal, fiziksel ve ekonomik konuları bir arada değerlendirerek uygulama yapan bir disiplin olduğu için bağdaştırıcı özelliktedir (Ersavaş Kavanoz, 2021). Bu özelliği ile dirençliliğin sosyal boyutlarından biri olan yönetim konusu da ilgi ve çalışma alanına girmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'de kent planlama disiplininin afete dirençli kentleri oluşturmadaki yasal altyapısı afet yönetimi açısından irdelenecek olup, Sendai Çerçevesi'ne göre mevcut durumun analizi çıkarılarak, sorunlar ve potansiyeller değerlendirilip, mevzuatın uygulama alanına katkı vermesi açısından önerilerde bulunulacaktır.

KENTSEL DİRENÇLİLİK, AFET YÖNETİMİ VE KATILIMIN ÖNEMİ

Afetler doğaları gereği hem düzen hem düzensizlik taşımaktadırlar. Doğa olaylarının çeşitli gerekçeleri veya döngüleri olmakla birlikte, gerçekleşecekleri tam zaman veya tarih bilinmemektedir. Kentlerde afetler gerçekleştiğinde, kentsel sistemleri ve toplumun olağan döngüsünü bozmaktadır (Liska et al., 2012). Afet sonrası yaşanacak dengesizlik hali ise kentlerin dirençliliğine bağlı olarak değişmektedir. Müdahale planı veya afetin başka afetleri tetiklemesi vb. durumlar ön görülebilir planların ne derece kapsayıcı olduğuna göre kentliyi etkilemektedir.

Afet yönetiminde katılım ile ilgili klasik yaklaşımlar, geleneksel ölçüde çoğunlukla yukarıdan aşağıya kontrol mekanizmalarına dayalıdır (Parsons et al., 2016). Sınırlı finansal, sosyal ve beşeri kaynağın olduğu ortamlarda, bilgi ve yönetimin tek merkezde toplandığı yönetim mekanizmaları görülmektedir (Mahajan et al., 2022). Bu yaklaşımın diğer ve en önemli tercih sebeplerinden biri sosyal bağlantılar arttıkça sistemlerin detaylanması, karmaşıklaşması dolayısıyla organizasyonun güçleşmesi olarak gösterilmektedir (Jones et al., 2024). Merkeze bağlı daha düşük hiyerarşideki merkezlerdeki yetkililer aracılığıyla iletildiği için tedbirlerin, müdahalelerin daha gecikmeli gelmesi söz konusu olmaktadır.

Kent planlama alanında, bu perspektiften, katılımcı bir yaklaşımla en ufak değişikliklere dahi dikkat edebilen yönetici ve uzmanlara ihtiyaç olduğu söylenebilmektedir. İçsel ön görüler veya egosantrik yaklaşımlar yerine uzlaşıcı, şüpheli, duyarlı bir yaklaşımla yeniliklere açık bir planlama anlayışının yeni yüzyılın vazgeçilmezi olduğu kabul edilmelidir. Kirschenbaum (2004) aşırı yorucu bürokratik yaklaşımlar ve sadece teknik çözüm geliştirmek yerine açık iletişim kaynaklı, sosyal dinamik bir sistem geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Kirschenbaum, 2004). Afet dirençli kent planlamada, teknik ve sosyal sistemin çöküşüne en net örneklerden biri olarak 17 Ağustos 1999'da Türkiye'de gerçekleşen Marmara Bölgesi'nin tamamını etkileyen 7,6 Mw büyüklüğündeki Gölcük depremi verilebilmektedir. Teknik yaklaşımla oluşturulan arama kurtarma acil müdahale ekibinden, bürokratlara, ilk yardım personelinden gıda zinciri çalışanlarına kadar hiç kimse olması gereken görev yerinde olamamıştır (Genç, 2008). Yaklaşık 18 bin kişinin hayatını kaybettiği on binlerce kişinin yaralı olduğu ve yüzbinlerce yapının hasar aldığı bu depremde, ne kadar kritik öneme sahip olursa olsun her görevli hayatta ise önce kendi yakınına yardım etmeye giderek insani bir yaklaşım göstermiş dolayısıyla acil eylem planı uygulanamamıştır (Genç, 2008). Buradan çıkarılan ilk ders ile afetlerin sosyal boyutunun insani bir bakışla ele alınması zarureti olmaktadır. İkincisi ise afet yönetiminde alternatif planların geliştirilmesi üçüncüsü ise halk katılımının, gönüllülük esaslı katılımın da önemsenmesi gerekliliği olmaktadır.

Burada katılımın ne olduğu, niçin gerekli olduğu ve kentsel afet yönetimine katkısının ne olacağını tarif edilmesi gerekmektedir. Katılım için Arnstein (1969), etkili katılımdan bahsederek kolektif ihtiyaçlar için vatandaşların karar alma süreçlerinde rol aldığı, kararlarının ilgili yönetim birimlerince dikkate alındığı bir modele dikkat çekmektedir (Arnstein, 1969). Katılımın, şeklen yapıldığı, tek yönlü bilgi, belge veya söylem akışının olduğu, uygulama gücü olan katılımcının olmayışı istekleri doğrultusunda yönlendirdiği yaklaşımları ise aktif vatandaş katılımından ziyade sembolik (göstermelik) bir katılım olarak nitelendirmektedir.

Vatandaşların, kentlerin afetle mücadele edebilmek için geliştirilen çözümlerin bir parçası olabilmesi aynı zamanda sorunlarını da paylaşabilmelerinden geçmektedir (Eizenberg, 2012). Bu bağlamda, afet yönetiminde nelerin tehdit nelerin ise fırsat olabileceğine dair toplumsal bilincin oluşabilmesi için de katılımın olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Evans ve Campos (2013) bu şekilde halkın risklerini fark ederek, risk azaltımı konusunda da topyekün hareket etmeye daha eğilimli olduklarını bu sayede hem bireylerin hem kamunun kaza, sigorta vb. maliyetlerinin de azaldığını belirtmektedir (Evans & Campos, 2013). Kentin fiziksel ve teknik kapasitesinin geliştirilmesi kentsel dirençlilik için önemliyken sosyal kapasitesinin de geliştirilmesi, afet yönetim sürecinde toplulukların mücadele yeteneğini geliştirmesi önem taşımaktadır (Majnouni-Toutakhane & Sareban, 2019). Bu yetenekler, kişilerin eğitim durumu, entelektüel birikimi, yaşı, geliri, mesleği, ilgisi ve daha birçok faktörle ilişkili olmaktadır (Stevens vd., 2010).

Katılım kavramı yıllar içerisinde yeni bir kullanıma doğru evrilmiştir. Yönetişim olarak adlandırılan bu terim, katılımın ötesinde bir anlamda kullanılmakta olup, toplumun vatandaşlık haklarını kullandığı, sorumluluklarını yerine getirdiği, çıkarlarını dile getirdiği süreç ve mekanizmalar olarak tanımlanabilmektedir (Caymaz, 2024; UNISDR, 2015). Dolayısıyla devletler, hükümetler, özel sektör, akademik birimler, sivil toplum kuruluşlarının da ülkenin her düzeyde işlerinin yönetilmesine dair çok paydaşlı bir ilişki organizasyondur (Caymaz, 2024; UNISDR, 2015).

Fukuyama'ya (2016) göre yönetim terimi temelde 3 anlamı barındırmaktadır (Fukuyama, 2016). İlk devlet sistemi dışındaki egemen olmayan organlar aracılığıyla uluslararası iş birliğidir. İkinci anlam, yönetimi kamu yönetiminin eşanlımlısı olarak, yani devlet politikasının etkili bir şekilde uygulanması olarak ele almıştır. Yönetişimin üçüncü anlamı, sosyal davranışın ağlar ve diğer hiyerarşik olmayan mekanizmalar aracılığıyla düzenlenmesi üzerinedir (Fukuyama, 2016).

Afet yönetimi için hangi perspektiften bakılırsa bakılsın yönetim kavramının önemli bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Afet yönetimi için farklı paydaşların kolektif bir çalışma ile önceden tanımlı rollerini bilerek çalışması, afet öncesi riskleri azaltması afet sonrasında ise müdahale süreçlerinde kaosu en aza indirgeyerek hareket etmeleri gerekmektedir (Mondal & Basu, 2023). Bu durumda herhangi bir kurumun, idarecinin ya da yürütücünün tek başına bu süreci takip edebilmede yeterli olamayacağı söylenebilmektedir.

SENDAİ AFET RİSK AZALTMA ÇERÇEVESİ (2015-2030)

Afet dirençli bir kent yaklaşımı geliştirmenin en etkin yollarından birisi, afete maruz kalmamaktır. Ancak afet geçmişi olan ve boşaltılma, taşınma ihtimali olmayan bir yerleşim için de en ideal tutum yaşanabilecek olumsuzlukları en aza indirmek üzerinedir. Literatürde risk azaltımı olarak geçen bu yaklaşım için bir kentsel afet yönetimi geliştirilmesi gerekmektedir (UNISDR, 2015). Kentsel afet risk yönetiminin sağlanabilmesi de merkezi ve yerel yönetimlerin izledikleri yönetim modellerine bağlı olarak geliştirdikleri stratejilerle doğrudan ilişkili olmaktadır. 2015 yılında Birleşmiş Milletler'in Japonya'da yaptığı toplantı sonrası 2015-2030 hedefiyle benimsenen Sendai Çerçeve Programı'nda da belirtilen risk azaltımı için uygun bir yönetim modelinin izlenmesinin, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına da iklim değişikliği mücadeleye de hizmet ettiği belirtilmektedir (UNISDR, 2015). Birleşmiş Millet Afet Risk Azaltma Ofisi'nin (UNISDR) yayınladığı rapora göre bölgesel ve ulusal düzeyde ele alınan yaklaşımlarda uygulanan yönetim düzenleri afet acil durum yönetimindeki riskleri azaltma konusunda yetersiz kalmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için kalıplaşmış planlama süreci, iş yapma ve uygulamaların değiştirilmesi gerektiği tavsiyesinin verildiği görülmektedir (UNISDR, 2015).

Afet risk yönetişiminin uluslararası gelişimi 1994 yılında düzenlenen 1. Dünya Doğal Afetler Konferansı olan Yokohoma Konferansı'ndan sonra olmuştur. Daha güvenli bir dünya için doğal afet önleme, hazırlık ve azaltma kılavuzu ve eylem planı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Yokohoma Stratejisi ilk olarak bir genel yaklaşım çizerken ardından Hyogo Çerçeve Eylem Planı'nda (2005-2015) Birleşmiş Milletler'in rehberliğinde bilimin ışığında ilerlenilmesi gerektiği bir yandan da uluslararası ve yerel politikaların, yerel kültürün, teknolojik gelişmelerin, kaliteli ve kapsayıcı toplumsal eğitimin afet yönetim sürecine dahil edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Günümüzde geçerliliği devam eden Sendai 2015-2030 Risk Azaltma Çerçeve Eylem Planı'nda, bu yaklaşım bütünlükli afet risk yönetimi olarak ele alınmaktadır.

Afet risk yönetişiminin, Birleşmiş Milletler'in (BM) yaklaşık son 30 yıldır üzerinde durduğu ve artık afet risk yönetimi konusunda merkeze konumlandığı bir konu olduğu görülmektedir. Yeterli finansal, beşeri ve fiziki kaynak olmasına rağmen ülkelerin afetler karşısında savunmasız kalmasının arkasında da bu durumun olduğu konferanslarda tartışılmıştır (UNISDR, 2015).

Afet risk yönetiminde aktif katılımı gerçekleştirebilmek kaotik bir ortam yaratabilmektedir. Bu nedenle yönetişimin organize edilebilmesi için öncelikle paydaş analizinin sağlıklı biçimde yürütülmesi gerekmektedir.

Afet öncesi, afet anı ve afet sonrasında sayıları değişebilen bu paydaşlar, görevleri, yetkileri, sorumlulukları, inisiyatifleri açısından da kategorize edilebilmektedir (Mondal & Basu, 2023). Politika yapıcılar, merkezi yönetim ve ona bağlı taşra teşkilatları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları, akademik birimler, ulusal ve uluslararası acil yardım kuruluşları, yardım dernekleri, vakıflar, sanayici, yatırımcı ve iş dünyası, yerel halk vb. şekilde oldukça fazla sayıda paydaş olabilmektedir. Ülkelerin yönetim biçimleri ve idari bölümlenmelerine göre kimi zaman bu paydaş grupları da kesişebilmekte veya görev alanlarında çakışmalar yaşanabilmektedir (UNISDR, 2015). Süreci etkileyen ve süreçten etkilenen herkesin paydaş tanımında yer aldığı düşünülecek olursa afet risk yönetişiminin profesyonel bir organizasyona ihtiyaç duyduğu söylenebilmektedir.

Risk Yönetişiminde paydaş organizasyonu sorunları ise BM tarafından genel hatları ile aşağıdaki başlıkları ile tanımlanmaktadır (UNISDR, 2015):

- ✓ Afet öncesi plan hazırlıklarında nicel çalışmaların yetersizliği, olası maddi ve manevi kayıpların sayısallaştırılmaması
- ✓ Kaynak yönetiminde yetersizlikler
- ✓ Ulaşım ve iletişim altyapısında zayıflıklar
- ✓ Güncel ve periyodik olarak yenilenen afet politikalarının yokluğu
- ✓ Afetler sonrası yeniden planlama, yapılanma, iyileşme hazırlıklarının yokluğu
- ✓ İdari ve yasal mekanizmaların altyapı eksiklikleri

Afet sırasında müdahale sürecine dikkat çeken Sendai Çerçevesi'nde, arama kurtarma çalışmaları örneği vererek uluslararası ve ulusal çalışmaların bir arada yürütülebilmesi için hazırlanmış protokollerin varlığı, günlük ve teknik açıdan temel düzeyde aynı dili konuşabilmek, maddi yardımları, teknolojik gelişmeleri sahada kullanabilmek vb. başlıklar açısından yönetişimin önemine vurgu yapmaktadır (UNISDR, 2015).

Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi (United Nations Office for Disaster Risk Reduction, UNDRR) tarafından Sendai Çerçevesi'nin uygulanabilmesi için 2018 yılında SEM (Stakeholder Engagement Mechanism) olarak kısaltılan Paydaş Katılım Mekanizması kurulmuştur. SEM Eylem Planı önceki yıllarda hazırlanmış 2024-2025 yılında güncellenmiş özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için sivil toplum hareketlerinin yönetilebilmesinin afet yönetişiminde anahtar bir rolünün olduğu vurgulanmıştır (UNDRR, (Caymaz, 2024; UNDRR, 2024).

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada nitel yöntem kullanılacak olup güncel literatür ve halihazırda yürütülen tartışmalardan yararlanılarak hazırlanacaktır. Afet yönetişimi, çoğu zaman kaotik bir ortamda ve çoklu paydaşların organizasyonunun gerektiği bir sisteme ihtiyaç duymaktadır. Kentlerin daha dirençli olmasını önemserken, dinamik sistemlere sahip kentleri planlamaktan sorumlu olanların bu organizasyonla koordine biçimde çalışması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Kent plancısı için öncelik, dirençli kentler için yasal, yönetsel, hukuki altyapının varlığı olmaktadır.

Şehir ve bölge planlama disiplininin bakılan bir perspektifle, afete dirençli kent planlamada yönetim için birincil yasal dayanaklar olan 3194 Sayılı İmar Kanunu, 2014 yılında yürürlüğe girip en son 2024 yılında içeriğinde değişimler yapılan Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ve İç İşleri Bakanlığı'na bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 2020 yılından bu yana hazırlanan İl Afet Risk Azaltma Planları (İRAP) afet yönetişimi açısından analiz edilerek ülkemizin de taahhüt verdiği Birleşmiş Milletler tarafından sunulan Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi (2015-2030)'ne göre uyumlulukları değerlendirilecektir.

İmar Kanunu ve Katılım

1985 yılında yürürlüğe giren İmar Kanunu'nun amacı, insan yerleşmelerini ve mekânsal organizasyonlarını belirli bir standart altına almak ve "plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun hale getirmek" olarak belirtilmektedir (İmar Kanunu, 1985). İmar Kanunu'nda "afet" kelimesine 8 defa rastlanılmaktadır. Bunlardan ikisi, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ifadesinin, biri de 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ifadesinin tekrarı ile gerçekleşmektedir. 9. Madde'de İmar planları yapılırken bakanlığın yetkisi tanımlanırken, 14/2/2020 tarihinde ek 8. Madde'de yapılan değişiklik ile yol çalışmalarının yapılışındaki yetkiler tanımlanırken, 42. Madde'de mevzuata aykırı yapının afete karşı tehlike oluşturmaya istinaden kesilecek ceza hakkında bilgi verilirken kullanıldığı görülmektedir. Anlaşılabileceği üzere buradaki afet kullanımları, yasa

içerisindeki başka alanları tanımlamak için kullanılan unsurları aktarmak için birer madde başlığı olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak belirtmeli ki dirençlilik temalı veya doğrudan afet temalı bir kanun bulunmamaktadır.

İmar Kanunu'nda "katılım" kelimesine ise 1 defa rastlanılmaktadır. Ek 73.madde'de özel karakteristik dokuya sahip kırsal yerleşimlerde, köy tasarımı rehberi hazırlanmak istendiğinde muhtarlığın iştirakinin olabileceğini aktarmak için kullanılmaktadır. Buradaki katılım, gerçek anlamında kullanılmıştır. Çünkü, 1985 yılında hazırlanan İmar Kanunu'nda katılım yerine "görüş alma, verme" kavramlarının kullanıldığı görülmektedir.

Bu tarih, henüz planlamada katılım konusunun resmi kurumlara yansımadağı, katılımcılık, çoğulculuk, kentsel adalet vb. tartışmaların yükselmediğı yıllara tekabül etmektedir. 1990'lı yıllarda ise kent planlama, gündemine katılımı almış, kentlerde yaşayan her kesimin temsiliyet hakkı olduğu, yaşadığı kentte alınacak kararlar için aktif vatandaşlık yöntemiyle tüm karar alma süreçlerinde yer alması gerektiğı, tek taraflı görüş bildirme veya bilgilendirme yapmanın katılımcılık açısından sembolik bir yaklaşım olduğu ekseninde tartışmalar yer almıştır (Tekeli, 2011). İletişimsel Planlama Paradigması olarak tarihsel süreçte ve planlama literatüründe yer bulan bu yaklaşım, toplumun tüm kesimlerini kapsayan planların hazırlanması gerektiğini belirtmektedir (Healey, 1997, 2008). "Katılım merdiveni" (ladder of participation) olarak ileri sürülen yaklaşım da 8 basamakta katılmamadan aktif vatandaş gücüne geçişi temsil etmektedir (Arnstein, 1969). Buna göre görüş alma, bilgi verme, bilgi alma gibi yaklaşımlar katılımcılık sürecini manipüle eden sembolik bir katılımı temsil etmektedir. Beklenen aktif vatandaş gücü için ise ortaklaşa girişim ve karar alma süreçlerinde yetki, izleme, denetim vb. hakların varlığı ile temsiliyette denge sağlanması gerçekçi bir katılımdan bahsetmektedir.

İmar Kanunu içerisinde yalnızca afete odaklanıldığı, afet öncesi, sırası veya sonrasına işaret eden bir yaklaşım olmadığı görülmektedir. Katılım ise planlama kararları ile ilgili olan tüm kurumların bilgilendirilmesi veya plan öncesi görüş alınması şeklinde ilerlemektedir. Bu da sembolik bir yaklaşım olmaktadır. İmar Kanunu'nun bu bağlamda 21.yy'ın uluslararası dönüşümleri başta olmak üzere ulusal ölçekte de yerelin başlıca gündemlerinden biri olan kentsel afet yönetişimini detaylıca ele alması gerekliliğı ortaya çıkmaktadır.

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğı ve Katılım

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğı, mekansal planların yapımı ve uygulaması adına detayları, kapsamı usul ve esaslar ile belirten bir yönetmeliktir. Yönetmeliğın amacı: "fiziki, doğal, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve geliştirmek, koruma ve kullanma dengesini sağlamak, ülke, bölge ve şehir düzeyinde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, yaşam kalitesi yüksek, sağlıklı ve güvenli çevreler oluşturmak üzere hazırlanan, arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir." olarak belirtilmektedir (Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğı, 2014). 07.06.2024 tarihinde bu amaç güncellenerek "afet ve iklim değışikliğı kaynaklı tehlike ve risklere karşı dirençli" ibaresi de sağlanmak istenen çevre tanımında kullanılmaya başlanmıştır (Ek ibare: RG-7/6/2024-32569). Bu tarihte resmî gazetede ilan edilen değışiklikler ile Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğı'ne afet konusunu kapsayıcı yaklaşımlar getirmiştir. Uygulamaya girdi veren her madde için doğal afetler, riskleri, önlemler adına eklemeler, güncellemeler yapıldığı görülmektedir. Çevre düzeni planı yapılması sürecinde 19. Madde h) bendinde yer alan "Afet tehlike ve risklerinin azaltılmasına ilişkin mevcut raporlar ve jeolojik etütlerin, iklim değışikliğine ilişkin etkilenebilirlik ve risk analizlerinin, meteorolojik verilerin plan kararlarında esas alınması," ibaresi ile afet öncesi üst ölçekli bir yaklaşım ile risk azaltımına gidiş için yapılacaklar belirtilmektedir.

Madde 21'de nazım ve uygulama imar planları için "Onaylı jeolojik-jeoteknik veya mikro bölgeleme etüt raporu bulunmayan alanlarda imar planları hazırlanamaz ve onaylanamaz. Jeolojik-jeoteknik etütler, mikrobölgeleme etütleri planın ölçeğine uygun hassasiyette hazırlanır." İbaresini eklenmiştir. 23. Madde'de nazım imar planı 24. Madde'de de uygulama imar planı hazırlanırken afet riski bulunan alanlarda yapılacak planlama çalışmaları için "risk yönetim ve sakinim planları" yapılması zorunluluğı eklenmiştir.

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğı'nde "katılım" kelimesi 3 defa geçmektedir. 7.maddede belirtilen genel esaslarda, 14. Maddede mekânsal strateji planı yapımına dair esaslarda ve 29. Maddede bütünleşik kıyı alanları planlarına dair genel esaslarda "katılım" yaklaşımının gerekliliğı vurgulanmaktadır. Tüm kullanımlarda kendi anlamında yer alırken genel yaklaşım çerçevesinin çizildiğı 7. Maddede bu yönetmelik ile katılımdan ne anlaşılması gerektiğı detaylı olarak özetlenmiştir: "Planların hazırlanmasında plan türüne göre katılım sağlanmak üzere anket, kamuoyu yoklaması ve araştırması, toplantı, çalıştay, internet ortamında duyuru ve bilgilendirme gibi yöntemler kullanılarak kurum ve kuruluşlar ile ilgili tarafların görüşlerinin alınması esastır". Katılım yaklaşımını geliştirilmesi ve bunun hususi belirtilmesi İmar Kanunu'na göre bir avantaj oluştururken, içerikte durumun değışmediğı, katılımdan beklenenin görüş alma, bilgi verme düzeyine indirgenmediğı görülmektedir.

İl Afet Risk Azaltma Planları (İRAP) ve Katılım

İl Afet Risk Azaltma Planları (İRAP), Türkiye’de 2020 yılında yürürlüğe giren İç İşleri Bakanlığı’na bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından il müdürlüklerince hazırlanan, “afet risklerinin azaltılmasına yönelik amaç, hedef, strateji ve en sonunda eylemlerin tüm paydaşlarca belirlendiği bir yol haritası” olarak tanıtılmıştır (AFAD, 2020a).

İRAP’ın felsefesi incelendiğinde, yerel bir strateji planı olduğu, belirli bir projeksiyon tarihe göre olası senaryoları, potansiyel riskleri, mevcut analizler ışığında değerlendiren, planın amacına yönelik uygulama adımları olan eylemlerin net biçimde açıklandığı bir plan olduğu görülmektedir. Ayrıca strateji planının içeriğine uygun olarak eylemleri gerçekleştirmekten sorumlu paydaşlar ile denetleme, izleme ve değerlendirme süreçleri ile sürdürülebilir bir plan oluşturma gayesinin de olduğu görülmektedir. AFAD, İRAP ile Sendai Risk Azaltma Çerçevesi (2015-2030), 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, İklim Değişikliği Paris Anlaşması (COP21), Yeni Kentsel Gündem (Habitat III) gibi Türkiye’nin de imzası ile taahhüt verdiği, süreçlerinin paydaşı olduğu uluslararası belgelere uyumluluğu yakalamayı amaçlamaktadır.

İRAP’ın sıkça vurguladığı bütünleşik afet yönetimi, paydaş katılımı, süreç yönetimi, risk azaltımı için süreci anlamaya yönelik detaylı analizler, yatırımlar, yeniden inşalar gibi alt başlıkları, Sendai Risk Azaltma Çerçevesi’nin merkeze aldığı konularla bire bir örtüşmektedir.

Buraya kadar aktarılanlar içerik olarak gerek uluslararası anlaşmalar ve iş birlikleri açısından uygunluk, gerekse ulusal düzeyde afet risklerini azaltmaya yönelik yaklaşımlar ile İRAP’ın hedeflerine ulaşma yolunda engeli olmadığını göstermektedir.

Kentsel dirençliliğin sağlanması için şehir ve bölge planlama perspektifinden bakıldığında ise uygulamaya yönelik yasal boşlukların olduğu görülmektedir. 07.06.2024 tarihinde Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’nde yapılan revizyonlar ile dirençli kent vurgusunun sıkça yapıldığı görülmektedir. Afetlere dayanıklılık ile ilgili yaklaşımlar için İRAP’ın da planlara doğrudan esas alınması, gerekirse plan notu ve açıklama raporunda da yer verilmesi gerektiği hükmü yer almaktadır. Ancak boşluk, planların birbirleri ile iletişim sağlayamaması ile ilgili ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar detaylı bir içeriğe sahip olsa da kurumsal strateji planı niteliğinde hazırlanan İRAP’lar, mekânsal içeriklerden yoksun bulunmaktadır (Şekil1).

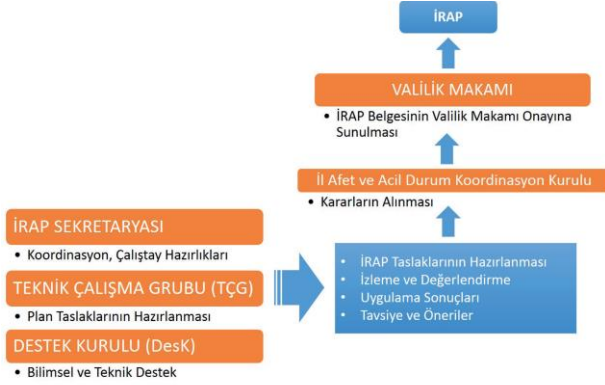
		Afet Türü	Sorumlu Kurum(lar)	Destekleyici Kurum(lar)	Gerçekleştirme Dönemi
AI	AMAÇ: ŞEHİRİMİZİ GÜVENLİ HALE GETİRMEK				
AI-HI	Hedef: Kentsel dönüşümde ilerleme kaydetmek				
AI-HI-1	Eylem: İl merkezinde bulunan üzeri kapalı derelerin açıklarak doğal haline dönüştürülmesini amaçlayan pilot bir dönüşüm projesi geliştirilmesi	Taşkın	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., İller Bankası, DSI 20. Bölge Müd.	2020-2022
AI-HI-2	Eylem: İl genelinde bütünsel, ayrıntılı yerbilimsel Jeolojik- Jeoteknik Etüt Raporu (Mikrobölgeleme) çalışmalarının yapılması, mevzuat ekindeki (sisimik salınım haritası vb.) haritaların üretilmesi ve Kahramanmaraş Kentsel Dönüşüm Strateji Belgesinin bu çalışmaların sonucu ışığında revize edilmesi	Tüm Afetler	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Üniversiteler, İl Afet ve Acil Durum Müd., DSI 20. Bölge Müd.	2020-2024
AI-HI-3	Eylem: İl için hazırlanan Kentsel Dönüşüm Strateji Belgesinde (2019) yer alan öncelikli dönüşüm alanlarının İRAP eylemleri ile entegrasyonunun sağlanması	Tüm Afetler	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., İlçe Belediyeleri, İl Afet ve Acil Durum Müd.	2020-2021
AI-HI-4	Eylem: Pazarcık İlçesi, Bağdınisağır, Cengiz Topel, Mehmet Emin Arıkoğlu, Menderes, Narlı, Şehit Nurettin Ademoğlu mahallelerindeki yapılar başta olmak üzere, yapıların deprem dayanımları dikkate alınarak, envanter ve risk analiz çalışmaları ışığında önceliklendirilmesi, güçlendirme ve dönüşüm çalışmalarının gerçekleştirilmesi	Deprem	Pazarcık Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Büyükşehir Belediyesi	2020-2030
AI-HI-5	Eylem: 6306 sayılı kanun kapsamında Kütle Hareketlerinden dolayı riskli alan içerisinde kalan konutların kamulaştırılması ve yıkılması sürecinin tamamlanması (Onikişubat İlçesi; Gayberli Mah. Barbaros Mah. Oruç Reis Mah. Hacı Bayram Veli Mah.)	Kütle Hareketleri	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., İlçe Belediyeleri	2020-2025
AI-HI-6	Eylem: Dulkadiroğlu ilçesi, Aksu, Elmalar, Karacasu, Karaziyaret mahallelerindeki yapıların deprem dayanımları dikkate alınarak, envanter ve risk analiz çalışmaları ışığında önceliklendirilmesi, güçlendirme ve dönüşüm çalışmalarının gerçekleştirilmesi	Deprem	Dulkadiroğlu Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Büyükşehir Belediyesi	2020-2030
AI-HI-7	Eylem: Türkoğlu ilçesi, Beyoğlu, Cumhuriyet, Kılı, İstasyon ve Şekerba Mahallelerindeki yapılar başta olmak üzere, yapıların deprem dayanımları dikkate alınarak, envanter ve risk analiz çalışmaları ışığında önceliklendirilmesi, güçlendirme ve dönüşüm çalışmalarının gerçekleştirilmesi	Deprem	Türkoğlu Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Büyükşehir Belediyesi	2020-2030
AI-HI-8	Eylem: Afşin ilçesi Beyceğiz Mahallesi Gaziosmanpaşa Mahallesi Alpaslan Mahallesiindeki yapılar için deprem dayanımları dikkate alınarak, yapıların envanter ve risk analiz çalışmaları ışığında önceliklendirilmesi, güçlendirme ve dönüşüm çalışmalarının gerçekleştirilmesi	Deprem	Afşin Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Büyükşehir Belediyesi	2020-2030
AI-HI-9	Eylem: Bahçelievler ve civarındaki mahallelerine (Stadyum çevresi - Eski Maraş) riskli alan ve riskli yapılaşmadan dolayı kentsel dönüşümde öncelik verilmesi	Deprem	Büyükşehir Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Dulkadiroğlu Belediyesi	2020-2023
AI-HI-10	Eylem: Tekerek Yolu güzeyi, üniversite kavşağı civarı (Sümbüllü ve Ağcalı dereleri çevresi) ve Doğukent Yolu güzeyindeki yeni yapılaşmaların ayrıntılı zemin çalışma sonuçları ve depreme dayanıklı bina tasarımı ve yapımına ilişkin öncelikler esas alınarak gerçekleştirilmesi	Deprem	Dulkadiroğlu Belediyesi, Onikişubat Belediyesi	Çevre ve Şehircilik İl Müd., Büyükşehir Belediyesi	Sürekli

Şekil 1: Örnek İRAP Afet Risk Azaltma Eylem Planı

Kaynak: (AFAD, 2020b)

Mekânsal ifadeleri ise herhangi bir imar planına girdi verecek veri düzeyinde değildir. Dolayısıyla kentler için en detaylı mekânsal plan olan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı için İRAP tematik bir rehber özelliği taşımaktadır.

İRAP hazırlık ve onay sürecinde yetki akışı merkezi yönetime bağlı biçimde ilerlemekte, hangi uzmanların hangi süreçte yer alacağı net bulunmamakla birlikte illerde valiliğe bağlı idari kurumlarda çalışanlara ve ihtiyaçlara göre değişiklik göstermektedir (Şekil 2).

Şekil 2: İRAP Hazırlık ve Onay Süreci İdari Yapısının İlişkisel Şeması

Kaynak: (AFAD, 2020a)

İRAP sürecinde, yürütücü, uygulayıcı, denetleyici ve onaylayıcı birim veya kişiler arasında şehir ve bölge plancısı olma zorunluluğu ise bulunmamaktadır. Kentlerin gelişimine yön verecek imar planlarının hazırlanmasından sorumlu şehir ve bölge plancılarının dolayısıyla kendi meslek alanlarına dirençli bir kent niteliği kazandırabilmek için İRAP'ı doğrudan baz alma şansı bulunmadığı söylenebilmektedir.

Yönetişim süreci için oluşan kaotik paydaş grupları ile iletişimde olarak mekânsal planların hazırlanması gerekliliği ortadadır. Ancak, İRAP'ta iletişim ve katılım planlaması veya bu sürecin yönetimine dair meslek grupları, yükümlülükleri tanımlanmamıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İnsani krizlerin ve afetlerin risklerini ölçmek ve sıralayabilmek amacıyla oluşturulan risk yönetimi endeksine göre Türkiye, Küresel Risk Endeksi'nde 191 ülke arasında 45'inci sırada, 5,0 endeks puanı ile "yüksek risk" grubundaki ülkeler arasında bulunmaktadır (AFAD, 2018). Ülkemizdeki kentlerin afete karşı dirençli hale getirilmesi dolayısıyla kaçınılmaz bir gerçek konumundadır.

Bu çalışmada afete dirençli kentler tasarlamak için şehir plancılarının uygulama alanında yasal altyapısını oluşturan İmar Kanunu ve Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği incelenmiştir. İmar Kanunu'nun ilk hazırlandığı döneme göre katılım ve iletişim yerine paydaş görüşü alma yaklaşımı benimsediği görülmektedir. Afet konusuna eğilen bir bakış açısının bulunmadığı, afetten sakınım için genel bir çerçeve çizdiği söylenebilmektedir. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin ise güncel olarak 2024 yılında yaptığı değişiklikler ile iklim değişikliği ve afet konularına vurgu yaptığı görülmektedir. İRAP ile bağlantı kuran bu yönetmelikte yapılan değişiklik ile İRAP'ın mekânsal planlar yapılırken değerlendirmeye esas alınması zorunlu hale getirilmiştir. İRAP'lar afete dirençli kentleri oluşturma yolunda gerek uluslararası taahhütleri yerine getirme gerekse Türkiye'de yerel bir dirençlilik hareketi oluşturabilme kabiliyeti sağlaması açısından oldukça değerli bir girişim olarak görülmektedir. Ancak uygulama alanına girildiğinde, planlar arası iletişim, veriler, gösterimler ve kararlar açısından dil birliğinin sağlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Şehir ve bölge planlama disiplininin, afet yönetişimi sürecince koordinasyonda olması gerektiği de bu bağlamda söylenebilmektedir. Türkiye'de yapılması gereken ilk hamle İRAP'ların hazırlık sürecinde yalnızca danışmanlık seviyesinde değil yürütücülük, denetleme ve onaylama sürecinde şehir ve bölge plancılarına yer verilmesidir. Diğer bir unsur da tüm planlama süreçlerine bir iletişim planlaması sürecinin de resmi olarak eklenmesi yönünde gelişme sağlanabilmesi üzerinedir. Yalnızca eylemlere odaklanıldığında sonuç alınmadığı, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşanan mal ve can kayıplı afetler sonrasında dramatik olarak çok defa tecrübe edilmiştir.

Gelecek kaotiktir. Bilinmezliklerle doludur. Dolayısıyla her şeyi ön görerek kentleri afetlere karşı planlamak tam anlamıyla mümkün değildir. Ancak değişen koşullara ve durumlara özgü hazırlıklı olmak özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler açısından kaynak yönetimi için oldukça kritik bir role sahip bulunmaktadır. Bazı konularda yukardan aşağıya, bazı konularda ise aşağıdan yukarıya örgütlenmenin

özellikle de daim olarak açık kanallı bir iletişim türünün benimsendiği yönetim anlayışında afet yönetiminin daha başarılı sonuçlar alacağı söylenebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıklın, Ş. N. (2021). China and Turkey Relations from Complexity Theory Perspective. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 775-789.
- AFAD. (2020a). *İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) Hazırlama Kılavuzu*. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı AFAD. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/Mevzuat/Kilavuzlar/IRAP-KILAVUZ_tum_v7.pdf
- AFAD. (2020b). *Kahramanmaraş İl Afet Risk Azaltma Planı*. AFAD,. <https://kahramanmaras.afad.gov.tr/kurumlar/kahramanmaras.afad/e-kutuphane/IL-PLANLARI/KAHRAMANMARAS%CC%A7-IL-AFET-RISK-AZALTMA-PLANI2022.pdf>
- AFAD. (2018). *Türkiye’de Afet Yönetimi Ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri*. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Afad.
- Akbulut, A., & Özçevik, Ö. (2021). A Review of the Environmental Sustainability History of the World and Turkey. *Journal of Planning*. <https://doi.org/10.14744/planlama.2021.42103>
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Caymaz, E. (2024). Afet Risk Yönetiminde Paydaş İlişkileri Yönetimi: Birleşmiş Milletler Örneği. *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 25–36.
- Eizenberg, E. (2012). The Changing Meaning of Community Space: Two Models of NGO Management of Community Gardens in New York City. *International Journal of Urban and Regional Research*, 36(1), 106–120. <https://ideas.repec.org/a/bla/ijurrs/v36y2012i1p106-120.html>
- Ersavaş Kavanoz, S. (2021). Kentsel Direnç Planlamasında İş Birliği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 59, 375–390. <https://doi.org/10.18070/erciyesuibd.882037>
- Evans, A. M., & Campos, A. (2013). Open Government Initiatives: Challenges of Citizen Participation. *Journal of Policy Analysis and Management*, 32(1), 172–185. <https://doi.org/10.1002/pam.21651>
- Fukuyama, F. (2016). Governance: What Do We Know, and How Do We Know It? *Annual Review of Political Science*, 19(1), 89–105. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-042214-044240>
- Genç, F. N. (2008). Kriz İletişimi: Marmara Depremi Örneği. *Selçuk İletişim*, 5(3), 161–175. <https://doi.org/10.18094/si.14572>
- Healey, P. (1997). *Collaborative Planning Shaping Places in Fragmented Societies*. UBC Press.
- Healey, P. (2008). John Forester (1989) “Understanding Planning Practice”, in John Forester, *Planning in the Face of Power*, Berkeley: University of California Press, pp. 137-62, 236-46. In *Contemporary Movements in Planning Theory*. Routledge.
- İmar Kanunu (1985). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3194&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Jones, D., Mis, N. B., & Williams, F. (2024). Chapter 2: The evolution of the disaster risk management cycle and its continuing applicability to an evolving flood threat. In *Research Handbook on Flood Risk Management*. Edward Elgar Publishing. <https://www.elgaronline.com/edcollchap/book/9781839102981/book-part-9781839102981-8.xml>
- Kirschenbaum, A. (2004). Measuring the Effectiveness of Disaster Management Organizations. *International Journal of Mass Emergencies & Disasters*, 22(1), 75–102. <https://doi.org/10.1177/028072700402200104>
- Liska, C., Petrun, E. L., Sellnow, T. L., & Seeger, M. W. (2012). Chaos Theory, Self-Organization, and Industrial Accidents: Crisis Communication in the Kingston Coal Ash Spill. *Southern Communication Journal*, 77(3), 180–197. <https://doi.org/10.1080/1041794X.2011.634479>
- Mahajan, S., Hausladen, C. I., Argota Sánchez-Vaquerizo, J., Korecki, M., & Helbing, D. (2022). Participatory resilience: Surviving, recovering and improving together. *Sustainable Cities and Society*, 83, 103942. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.103942>

- Majnouni-Toutakhane, A., & Sareban, V. H. (2019). Promotion of Urban Resilience with Citizens' Local Participation Approach Case Study: Bonab City. *Journal of Engg. Research*, 7(1), 1–18.
- Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği, Pub. L. No. 29030 (2014). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140614-2.htm>
- Mondal, D., & Basu, D. (2023). Chapter Four—Role of different stakeholders and their relative importance in managing disaster. In M. J. Cohen (Ed.), *Advances in Food Security and Sustainability* (Vol. 8, pp. 117–146). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/bs.af2s.2023.07.006>
- Moroni, S., & Chiffi, D. (2022). Uncertainty and Planning: Cities, Technologies and Public Decision-Making. *Perspectives on Science*, 30(2), 237–259. https://doi.org/10.1162/posc_a_00413
- Parsons, M., Glavac, S., Hastings, P., Marshall, G., McGregor, J., McNeill, J., Morley, P., Reeve, I., & Stayner, R. (2016). Top-down assessment of disaster resilience: A conceptual framework using coping and adaptive capacities. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 19, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2016.07.005>
- Pickett, S. T. A., Cadenasso, M. L., & Grove, J. M. (2004). Resilient cities: Meaning, models, and metaphor for integrating the ecological, socio-economic, and planning realms. *Landscape and Urban Planning*, 69(4), 369–384. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2003.10.035>
- Tekeli, İ. (2011). *Türkiye'nin Kent Planlama ve Kent Araştırmaları Tarihi Yazıları*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- UNDRR. (2024). *UNDRR-Stakeholder-Engagement-Mechanism-Action-Plan-2024-2025.pdf*. United Nations Office for Disaster Risk Reduction. <https://www.undrr.org/sites/default/files/2024-04/UNDRR-Stakeholder-Engagement-Mechanism-Action-Plan-2024-2025.pdf?startDownload=true>
- UNISDR. (2009). *Building a Local Government Alliance for Disaster Risk Reduction “The Incheon Declaration.”* United Nations Office for Disaster Risk Reduction. <https://www.unisdr.org/campaign/resilientcities/assets/about/documents/Incheon-Declaration-2009.pdf>
- UNISDR. (2015). *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030*.
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction. https://uclg-mewa.org/uploads/file/748e86d91ae4409e9188794ddb6c004d/Sendai_TR.pdf